

ЮВІЛЕЙ Петра Васильовича ЗАРІЦЬКОГО

27 січня 2013 р. виповнилося 85 років від дня народження й 65 років науково-педагогічної й суспільної діяльності Петра Васильовича Заріцького — заслуженого професора Харківського національного університету (ХНУ) імені В.Н. Каразіна.

Заріцький Петро Васильович — відомий учений-геолог, доктор геолого-мінералогічних наук (1966), професор (1967), завідувач кафедри мінералогії, петрографії та корисних копалин геолого-географічного факультету ХНУ імені В.Н. Каразіна (1964—2003), професор кафедри мінералогії, петрографії та корисних копалин (з 2003 р.), завідувач петрографічної лабораторії ВАТ «УкрНДІ вогнетривів ім. А.С. Бережного» (з 2002 р.), заслужений діяч науки й техніки України (1992), дійсний член АН вищої школи України (1994), заслужений професор ХНУ імені В.Н. Каразіна (1999), почесний професор Сіанського гірничого інституту (1988, Китай), іноземний член Мінералогічного товариства АН Польщі (1964), лауреат нагороди Ярослава Мудрого АН вищої школи України (1996), Відмінник освіти СРСР (1978), Відмінник освіти України (1998), член правління Союзу ветеранів-виплачівців і науковців вишів України (з 1998 р.), Голова Ради старійшин ХНУ імені В.Н. Каразіна (з 1999 р.), член Українського мінералогічного товариства (УМТ) НАН України (1959), член наукової ради УМТ й голова Харківського відділення УМТ (1968), почесний член Українського мінералогічного товариства (2006), член Літологічного комітету (УЛК) НАН України (1968), голова наукової секції комітету «Конкреційний аналіз і проблеми діагенезу» (з 1968 р.) і голова Харківського відділення УЛК НАН України (1968), член бюро Північно-Східного наукового центру НАН і МОН України й голова наукової секції «Мінеральні ресурси регіону та їх раціональне використання» центру (1980), голова секції наук про Землю Східного центру АН вищої школи України (1998), член експертної ради наук про Землю ВАК СРСР (1968—1980) і ВАК України (1993—1999), член бюро Міжвідомчого літологічного комітету (МЛК) АН СРСР від України й голова наукової секції «Конкреційний аналіз і проблеми діагенезу» (1968—1991), член Спілки геологів України, член науково-експертної ради «Нафта й газ України» МОН України (з 1997 р.), член Метеоритного комітету НАН України (1987), голова наглядацької ради Української асоціації «Жінки в науці та освіті» (2001—2004), член секції «Геологія» науково-експертної ради МОН України (2000), член науково-технічної ради «Технологія видобутку й переробки корисних копалин» МОН Укра-

їни (2001), член Комісії зі створення стандарту навчального плану бакалавра й магістра МОН України (2003), член вченої ради геолого-географічного факультету ХНУ імені В.Н. Каразіна (з 1964 р.), член вченої ради ХНУ імені В.Н. Каразіна (1968—1980), член вченої ради ВАТ «УкрНДІ вогнетривів ім. А.С. Бережного» (з 2002 р.), член науково-експертної ради з координації наукових досліджень вищих навчальних закладів МОН України, член спеціалізованої ради для захисту дисертацій при Інституті геохімії й фізики мінералів АН України й при Інституті геохімії, мінералогії та рудоутворення НАН України (1981—1990, з 2004 р., відповідно), член експертної ради для захисту докторських дисертацій за спеціалізацією «Літологія» на геолого-географічному факультеті ХНУ імені В.Н. Каразіна (1987—1995), член експертної ради для захисту кандидатських дисертацій на геолого-географічному факультеті ХНУ імені В.Н. Каразіна (з 2012 р.) та ін.

Член оргкомітетів багатьох міжнародних і вітчизняних наукових конференцій, симпозіумів, член редколегій «Вісника Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна», «Мінералогічного збірника Львівського національного університету», «Записок Українського мінералогічного товариства», «Української мінералогічної енциклопедії», «Збірника праць ВАТ «УкрНДІ вогнетривів ім. А.С. Бережного» та інших періодичних видань і наукових збірників.

П.В. Заріцький народився в с. Губарівка Харківської обл. У 1947 р. закінчив Богодухівську середню школу із золотою медаллю. В 1952 р. після закінчення з відзнакою геологічного факультету Харківського університету був запрошений в аспірантуру. Захистивши кандидатську дисертацію в 1956 р., працював асистентом на кафедрі мінералогії й за сумісництвом у Харківському гірничому інституті. З 1957 по 1964 р. — доцент кафедри мінералогії й петрографії; 1964—1966 — старший науковий співробітник (докторант); 1966—1967 — доцент; 1967—1968 — професор; 1968—1986 — професор, завідувач кафедри мінералогії й петрографії; 1986—2003 — завідувач кафедри (об'єднаної) мінералогії, петрографії й корисних копалин; з 2003 р. — професор цієї самої кафедри.

У 1966 р. захистив докторську дисертацію на тему «Мінералогія и геохимия диагенеза угленосных отложений Донецкого бассейна», що була опублікована у вигляді однойменної 2-томної монографії (1970, 1971).

Наукові інтереси П.В. Заріцького: мінералогія, геохімія й літологія осадових порід і пов'язаних з ними корисних копалин, геохімія літогенезу, геохімія техногенезу, геохімія навколишнього середовища тощо.

Теми наукових інтересів П.В. Заріцького:

- висунув і обґрунтував створення нової міждисциплінарної галузі природознавства: вчення про конкреції — *конкреціологія й методика конкреційного аналізу*;

- одним із перших в Україні усвідомив і відбив у своїх роботах значення літології як галузі геологічної науки, що швидко розвивається, яка вивчає речовий склад і умови утворення осадових порід, походження й закономірності розміщення пов'язаних з ними родовищ корисних копалин;

- вивчення (вперше в країні) керівних валунів кристалічних порід у вузьких шарах Донецького басейну.

Зібрана найбільша у світі колекція цих валунів — понад 200 екз. Результати досліджень викладені у піонерних публікаціях у вітчизняних і закордонних виданнях, доповідях на міжнародних конгресах (Краків, Польща, 1995, 2006). За цією тематикою під керівництвом П.В. Заріцького викладач кафедри О.О. Клевцов захистив кандидатську дисертацію.

П.В. Заріцький — ініціатор і реалізатор підготовки університетських кадрів (фахівців і магістрів) і пропагандист науки літології. З ініціативи П.В. Заріцького Харківському університету вперше (і донині) в Україні доручено організувати підготовку фахівців-літологів, що й було реалізовано в 1987 р. Стосовно літології нафтогазоносних формацій Дніпровсько-Донецької западини України були підготовлені до захисту аспірантами кафедри — співробітниками Чернігівського відділення УкрДГРІ (науковий керівник — П.В. Заріцький) — дві кандидатські дисертації (одну захистив В.В. Макогон в Інституті геологічних наук НАН України в 2011 р.).

П.В. Заріцький — автор понад 730 наукових праць (з них понад 100 — за кордоном), 15 монографій, 20 підручників і навчальних посібників. Тільки за поданням академіків АН СРСР він надрукував 40 статей у «Доповідях АН СРСР», перекладених на провідні мови світу, й академіків АН УРСР — у «Доповідях АН УРСР» — 10 статей. Виступав з доповідями на більш ніж 250 вітчизняних і 150 міжнародних конгресах, наукових конференціях, симпозиумах (Польща, Чехія, Словаччина, Югославія, Німеччина, Італія, Велика Британія, Франція, Іспанія, США, Китай, Канада, Росія).

Має різні нагороди:

- медалі: «За доблесну працю. На відзначення 100-річчя від дня народження В.І. Леніна» (1970), «За трудову доблесть» (1976), «Ветеран праці» (1982), «На відзначення 50-річчя Перемоги» (1995), «На відзначення 60-річчя Перемоги» (2005). Учасник Великої Вітчизняної війни;

- срібний (2006) і золотий (Почесний член товариства) (2008) знаки Українського мінералогічного товариства;

- медаль ім. Л.І. Лутугіна «За заслуги в розвідці надр України» Державної геологічної служби України (2008);

- премія ім. В.Н. Каразіна ХНУ (2008 р., до 80-річчя від дня народження);

- пам'ятні медалі за плідне співробітництво з польськими, чеськими, словацькими й китайськими науковцями й викладачами: Міністра геології ПНР «500-річчя Польської гірничої промисловості (1978)», ректора Празького Карлова університету «За активне співробітництво із чехословацькими геологами» (1980), ректора Вищої гірничої школи в м. Острава «Вища гірнична школа в Оставі, Чехословаччина»; пам'ятні медалі Китаю.

Щиро вітаємо Вас, шановний Петре Васильовичу, з ювілеєм і бажаємо здоров'я, творчого довголіття, талановитих учнів, здійснення всіх задумів

Співробітники кафедри мінералогії, петрографії та корисних копалин геолого-географічного факультету ХНУ, Президія і Рада УМТ, редколегія "Записок Українського мінералогічного товариства"